

Олаф Терпіц

„Тогбух фун хурбм“ Семена Ан-ського. Поміж мовами, часами й регіонами

Відомий під псевдонімом Семен Ан-ський (Шолем, чи Саломон) Шломо Цанвл Раппопорт (1863-1920) охоплює в своїй багатогранній творчості надзвичайно широкий спектр тем і зацікавлень. Як письменник він послуговувався російською мовою та їдишем, найвідомішим його твором, ймовірно, є його п'єса „Діббук“, прем'єра якої відбулася 1920 р. Водночас він може вважатися засновником єврейської етнографії у Російській імперії. Під час війни, з весни 1915 р. до Жовтневої революції 1917 р., Ан-ський регулярно бував у Галичині, на так званому Східному фронті, як представник єврейських організацій з надання допомоги. Упродовж своїх поїздок на фронт він вів щоденники, спершу російською мовою. Після війни він сам перекладав їх, так що вони вийшли посмертно на їдиші. У доповіді, написаній в ході виконання проекту перекладу щоденника („togbukh“) Ан-ського на німецьку, поставлено ряд питань. Документальний вимір щоденника виявляє виразний єврейський погляд на події та жахіття війни. Описи Ан-ського засвідчують поєднання наукового й культурно-історичного підходів, вони документують перехід від імперіального до національного стану в транзитному просторі, який у ході воєнних подій зазнає нової географічної семантизації та структурування (Галичина, Буковина, Польща, Росія і Європа служать для порівняння та проєкцій). Урешті, в „togbukh“ етнографічний та документальний інтерес поєднуються з літературною естетизацією. У такий спосіб, будучи перекладацьким проектом за своєю суттю, переклад тексту на німецьку мову уможлиблює не тільки нову рецепцію, а й повернення багатомовних та багатоетнічних східноєвропейських регіонів з усіма їх інтерференціями та інтеракціями в сьогоденну європейську культурну пам'ять і свідомість.